Beszámoló a támogatott lakhatás(t) Budapesten konferenciáról

KÉSZÍTETTE: MIKLÓS KATA (frissült: 2025.05.29.)

A *Támogatott lakhatás(t) (TL) Budapesten!* elnevezésű 2024. április 10-i konferencián a viszonylag új szolgáltatási forma gyakorlati, fővárosi megvalósulásáról beszélgettünk. Az esemény életre hívásának az volt a mozgatórugója, hogy a fővárosban több támogatott lakhatásra lenne szükség. A szakmai napon mindhárom érintetti célcsoport (pszichiátriai beteg-, szenvedélybeteg-, fogyatékos emberek) szempontjából körbejártuk a TL indításának lépcsőfokait, kihívásait.

Több, mint nyolcvan fővárosi szakember részvételével zajló konferenciát a Budapesti Szociális Szakmatámogatási Hálózat (BUSZSZH) szervezte, amely az országosan működő területi szakmatámogatási rendszernek a része, mely szakmatámogatási feladatokat lát el a Belügyminisztérium és a Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet (NSZI) koordinálásával.

Andráczi-Tóth Veronika a Belügyminisztérium Szociális és Gyermekjóléti Szolgáltatások Főosztályának főosztályvezetője köszöntötte a szakmai rendezvényen résztvevőket.

A köszöntőt mondott **dr. Sziklai István szociálpolitikus**, szociológus a BUSZSZH szakmai vezetője, a szakmai rendezvény házigazdája.

A rendezvényen elhangzottak szerint a támogatott lakhatások kialakítását segíti a régi módszertani rendszer visszaállítása, az ütközések törlése a költségvetési törvényből, valamint a témában kiemelt hangsúlyt kap a szemléletformálás, az intézményi működési módok alakítása. Kiemelten fontos a célcsoportokkal dolgozó szakemberek és a szolgáltatástípus igénybevételében érintett személyek hozzátartozói felé tanúsított türelem, és támogatásuk.

Kovács Tünde a Főpolgármesteri Hivatal Szociálpolitikai Főosztályának a konferencia időpontjában hivatalban lévő főosztályvezetője szintén köszöntötte a szakmai rendezvényen résztvevőket.

A működő Fővárosi Lakásügynökség mellett számos érv szól budapesti támogatott lakhatások kialakítása mellett. Az egyik kiemelt érv, hogy a családból történő kikerülés, és a támogatott lakhatásba költözés is trauma lehet az érintett személy számára. A

TSZR2021
Területi szakmatámogatási rendszer létrehozása, szakmatámogatási feladatok ellátása-2021 Budapesti Szociális Szakmatámogatási Hálózat a program a Belügyminisztérium és a Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet támogatásával valósult meg. A rendezvényen elhangzottak nem feltétlenül tükrözik a BM és az NSZI hivatalos álláspontját.

BELÜGYMINISZTÉRIUM
NSZI

fővárosban szocializálódott fogyatékos személyek esetben ez hatványozódik abban az esetben, ha a megszokott, ismert környezettől jelentősen távolabb, vidékre költöznek. A „kiszakítás" érzése csökkenthető (lenne) több, budapesti támogatott lakhatás létrehozásával.

Nagy Éva programkoordinátor, Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet munkatársa nyitóelőadásának címe: A támogatott lakhatás (TL) létrehozása, működtetése (források, eszközök, dokumentumok) volt.

Az előadásban bemutatott dokumentumok felsoroljunk linkekkel:

- **A támogatott lakhatás protokollja** a tervezésben, létrehozásban és működtetésben nyújt segítséget, a jogszabályi előírásokon túlmutatóan javaslatokat is tartalmaz.

- **A Támogatott lakhatás – Gyakran Ismételt Kérdések** című dokumentum a fenntartók és a szolgáltatók gyakorlatból eredő kérdéseire ad választ, kiegészítve a protokollt. A dokumentum 2. kiadása 2024. 02. 23.-án jelent meg. A GY.I.K. tartalma átfogó a témában, a kérdéseket és válaszokat területenként tartalmazza az általános kérdésektől a megállapodást érintő kérdéseken át a térítési díjat, közös költséget, belépési hozzájárulást érintő kérdésekig, kitérve az együttélés szabályaira is. (A TL GYÍK felülírja a protokollt.)

- **Tervezési segédanyag a kiváltásban részt vevő intézmények részére** Az Intézményi Férőhely Kiváltási Terv (IFKT) a hatályos, illetve 2018. január 1-jétől hatályossá váló jogszabályi rendelkezések alapján a TÁRS Projekt készített egy tervezési segédanyagot, mely az intézményi férőhelykiváltásban részt vevő intézmények számára segítséget nyújthat a támogatott lakhatáshoz kapcsolódó szolgáltatástervezéshez. A segédanyag a nagyintézményi kiváltást, a támogatott lakhatás szolgáltatását tervező intézményeket kívánja segíteni a szolgáltatási elemek, a tevékenységek és a humánerőforrás igény összegzésével, a logikai összefüggések bemutatásával 22 életterületen.

- **Támogatott lakhatás ingatlanok kiválasztásának vagy kialakításának** szempontjai. Rehabilitációs környezettervező szakmérnök tanácsadók által összeállított szempontsor.

- **Mintaszámítások a támogatott lakhatás térítési díj megállapításával kapcsolatban 2018 SZGYF.** A szolgáltatók gyakorlati útmutatást kaphatnak a térítési díj számításához.

- **Egyéni kiváltást és felkészítést támogató szükségletmérés (EKISZ2) és Egyéni komplex kiváltási fejlesztés terv (EKKIFET) eszközrendszerek**: A személyközpontú tervezéshez nyújt gyakorlati segítséget a szolgáltatók számára.

- **Magas támogatási szükségletű/súlyosan halmozottan fogyatékos személyek támogatott életvitele**

  Három szervezet/intézmény ígéretes gyakorlatainak bemutatása:
  - Egyenlő Esélyekért Alapítvány
  - Tovább Élni Egyesület
  - Mohács-Kölked Református Társegyházközség Pándy Kálmán Otthona

- **Tervezési eszközök:** Scala San Martin életminőségmérő eszköz súlyosan halmozottan fogyatékos személyek felméréséhez

Súlyosan, halmozottan fogyatékos személyek támogatott életvitelének kialakításához kapcsolódó módszertani anyagok, kiadványok, kisfilmek az alábbi linkeken elérhetőek:
https://www.nszi.hu/kiadvanyaink/kiadvanyok-kisfilmek/magas-tamogatasi-szukseglettu-sulyosan-halmozottan-fogyatekos-szemelyek-tamogatott-eletvitelenek-kialakitasahoz-kapcsolodo-modszertani-anyagok-kiadvanyok-kisfilmek

- **Szakmai koncepció kialakításához-** más szolgáltatástípusuknak is segít a szakmai program készítéséhez segítséget nyújtó ajánlás: **Ajánlás Szakmai Program készítéséhez 2020. SZGYF**

- **Komplex támogatási szükségletmérés** az alábbi linken elérhető:
https://szocialisportal.hu/tajekoztatas-a-komplex-szukseglet felmeres-lefolytatasahoz-szukseges-nyomtatvanyokrol-es-dokumentacios-mintakrol/

A második előadónk Pordán Ákos volt, aki a KezénFogva Alapítvány ügyvezetője volt, aki az Alapítvány (a konferencia idején) 20 fős támogatott lakhatási szolgáltatását mutatta be. A TL programuk a 2008-tól működő nyílt munkaerőpiaci szolgáltatás és az ehhez kapcsolódó képzési program tapasztalataira épít. A fogyatékos embereket is érintő lakhatási nehézségek és az életvezetési támogatáskra kerestek megoldást 2019-től. A civil szervezetek számára nincs korlátozva a befogadás TL-t illetően, így 2020-ban indult az első lakás.

Az indítást üzleti és megvalósítási terv előzte meg kihívás a bérlemények keresése is. A jelenleg engedélyezett férőhelyszám 20 fő, 9 lakhatási egységben (8 bérlemény, 1 saját tulajdonú), lakásonként 2-3 igénybe vevővel, akik számára a külön szoba biztosított. A lakótárs és a lakóhely keresése participatív módon az érintett személyek bevonásával, igényeik figyelembevételével történik.

A szolgáltatási elemek biztosítása szolgáltatói megállapodások útján történik. A szolgáltatási elemek közül a készségfejlesztés kiemelten fontos, hiszen minden életterületet érinthet. A középpontban az életminőség modell áll (rugalmas lakáskeresés, lakótárs megválasztásának lehetősége, privátszféra biztosítása)

A támogatott lakhatás működtetése során a személyzet főleg menedzsment feladatokat lát el, az esetmunka során kiemelten fontos a mobilitás, a rugalmasság, az igénybe vevő személy igényeinek megfelelő helyszínen történik. A fogyatékos emberek támogatása fontos része a szolgáltatásnak.

Az alapítvány tervezi a szolgáltatás bővítését.

A következő előadásban Fóris Johanna, igazgató. a Mozgássérült Emberek Integrált Intézménye Budapest (MEREK) TL tapasztalatait mutatta be. A MEREK három TL-t működtet. Az egyik szolgáltatásban értelmei sérült személyek részére, két lakásban mozgáskorlátozott személyek részére nyújtanak szolgálatatásokat.

A nagy intézményi működésre jellemző folyamatok helyett a szolgáltatás az egyéni szükségletekre reagál, a szolgáltatást egyénre szabottan kell megszervezni és biztosítani. Az egyén támogatási szükséglete határozza meg a biztosítandó szolgáltatási elemeket.
Az előadó gyakorlati példákon keresztül mutatta be, hogy a szolgáltatás igénybe vevő személyek támogatási szükséglete és a humánerőforrás aránya nem folyamatosan állnak összhangban egymással. A szolgáltatást folyamatosan alakítani kell!
A komplex szükségletmérés határozza meg a támogatási szükségleteket, amelyek változhatnak, ehhez szükséges hozzárendelni a szolgáltatási elemeket. A szolgáltatási elemek biztosításának módja minden esetben szervezést igényel, bevonhatók szakmai együttműködő partnerek és az érintett személy természetes szociális hálójának tagjai is. Az előadó kiemelte már a tervezés során elengedhetetlen az rendelkezésre álló erőforrások ismerete és a bevonható erőforrások feltérképezése.

Koncz Hédy, Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület Országos Módszertani Munkacsoport munkatársa- Komplex szükségletfelmérés- Miért és mire jó? címmel tartotta meg előadását. Az előadás kiindulópontja a társadalmi szemlélet volt. Ez

TSZR2021
Területi szakmatámogatási rendszer létrehozása, szakmatámogatási feladatok ellátása-2021 Budapesti Szociális Szakmatámogatási Hálózat a program a Belügyminisztérium és a Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet támogatásával valósult meg. A rendezvényen elhangzottak nem feltétlenül tükrözik a BM és az NSZI hivatalos álláspontját.
BELÜGYMINISZTÉRIUM
NSZI

általánosan elfogadott paradigma, mely a nemzetközi és a hazai szakmai irányelvekben is alapelv és célja a környezeti, társas akadályok megszűntetése, a fogyatékos személyek társadalmi részvétele. A szemléletváltással összefüggésben erőteljesebbé vált az életminőség fogalma, amely a közösségi ellátás irányába tereli a hangsúlyt.

A komplex támogatási szükségletmérés az életminőségre helyezi a hangsúlyt, személyközpontú eszköz: középpontjában az érintett személy áll, a felmérés az érintett aktív bevonásával történik. Célja annak megállapítása, hogy az egyénnek milyen életterületeken, milyen típusú és milyen mennyiségű segítségre van szüksége. A felmérés során elengedhetetlen a felmérés körülményeinek, céljának ismertetése és az adatlap bemutatása.

A súlyosan halmozottan fogyatékos állapot nem kizáró tényező támogatott lakhatás igénybevételének tekintetében. Súlyosan halmozottan fogyatékos személy támogatási szükséglete is felmérhető az eszközzel.

Az előadó röviden ismertette a felmérés jogszabályi környezetét, milyen esetekben szükséges a felmérés elvégzése, ki végezheti el, majd bemutatta eszköz területeit, sajátosságait.

Az eszköz a korábbi állapotfelmérésekhez képest új fogalmakat vezet be, mint az egyedi szükséglet, támogatási szükséglet és az életminőség. Az eszköz az életminőség tekintetében Schalock fogalmára alapoz: „az életminőség mérése soha nem szolgálhatja az alacsony életminőség fenntartását vagy előmozdítását”- hangsúlyozta az előadó.

Az életminőség
- objektív és szubjektív mutatók alapján,
- kvantitatív (mennyiségi leírás) és kvalitatív (jellemzők leírása) módszerekkel is vizsgálhatóak.

Az életminőség kulcsterületei (a felmérés életterületei illeszkednek az életminőség területeihez):
- személyi higiéné,
- személyi függetlenség,
- mobilitás
- életvezetés (pl. bevásárlás, háztartási munkák, ügyintézés, pénzkezelés),
- kapcsolatok,
- közösségi részvétel,
- egészségmegőrzés,

- egészségügyi kockázatok.

A BUSZSZH a korábbi szakmai műhelyeihez hasonlóan kiscsoportos beszélgetésekkel folytattuk a napot.

A fogyatékos emberek támogatott lakhatásával két szekció foglalkozott, melynek tapasztalatai az alábbiak:

A fővárosban élő fogyatékos személyek arányát tekintve több támogatott lakhatásra van szükség Budapesten. Az idős szülők idősödő gyermekeinek ellátása kihívást jelent. Az Európai Unió által biztosított források a vidéki területek fejlesztését célozzák, ezért Budapest forrástámogatás szempontjából hátrányban van. A megoldás a kerületi önkormányzatok és szociális szolgáltatók összefogása, „hálózatosodása" lehet.

További nehézséget jelent a fővárosban elérhető alapszolgáltatások rendszere, különös tekintettel az alacsony kapacitásokra. A támogatott lakhatás köré szolgáltatási rendszert kell szervezni, ehhez a támogató szolgálatok és a nappali ellátások kapacitásainak emelésére van szükség. Részben megoldás lehet, hogy a minisztérium részéről a személyi asszisztencia rendszerének kialakítása hosszú távú terv, amely rugalmas, egyénre szabott szolgáltatási forma.

További problémafelvetések:
- A résztvevők úgy gondolják, hogy az intézményesített ellátás áll továbbra is középpontban, azonban a társadalomból jövő, alulról jövő kezdeményezéseknek nagyobb teret kell engedni.
- A komplex támogatási szükségletmérő eszköz eredménye gyakran nem mutat valós képet, javasolt a tartalmi átdolgozása.
- A munkatársak fluktuációja gondot jelent.
- Piaci alapon szolgáltató szakemberek (pl. gyógypedagógus) pénzbeli, akár normatív támogatása.
- A súlyosan halmozottan fogyatékos személyek helyzete és ellátási lehetőségeik a fővárosban, olyan megoldandó feladat, melyre forrásbővítés és fejlesztések szükségesek.
- Újra gondolt forráselosztás szükséges.

<u>A pszichiátriai beteg emberek támogatott lakhatása szekció megállapításai:</u>

A szekció központi témája az erőforrás képesség, humánerőforrás kérdései, anyagi erőforrások volt.
Fontos a közösségi pszichiátriai alapú szemléletmód és a felelősség kérdésköre.

TSZR2021
Területi szakmatámogatási rendszer létrehozása, szakmatámogatási feladatok ellátása-2021 Budapesti Szociális Szakmatámogatási Hálózat a program a Belügyminisztérium és a Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet támogatásával valósult meg. A rendezvényen elhangzottak nem feltétlenül tükrözik a BM és az NSZI hivatalos álláspontját.
BELÜGYMINISZTÉRIUM
NSZI

Munkaszervezést illetően kiemeltük, hogy az igénybe vevő személy számára nyújtott támogatás ne legyen több a szükségesnél, ne történjen „túlgondozás”.

Kérdésként merült fel, hogy önkormányzati tulajdonú ingatlanok átadásával kapcsolatban milyen lehetőségek állnak rendelkezésre.

A jelenlegi TL működés nem minden pszichiátriai beteg számára alkalmas: ez a szolgáltatás által nyújtott segítségtől, aktuális állapottól, támogatási szükséglettől, élethelyzettől is függhet. Azonban az intézményes ellátás helyetti szolgáltatáshoz mindenkinek joga van, ezért ez a terület is további fejlesztést és forrásbevonást igényel.

A szenvedélybeteg emberek támogatott lakhatása műhely megállapításai:

A súlyos lakhatási problémával küzdő szenvedélybetegek és a támogatott lakhatás által nyújtott lehetőségekről beszéltünk. A szekció során két, szenvedélybeteg emberek számára létrehozott TL-t ismerhettünk meg. Mindkét forma a terápia utáni újrakezdést célozza, és határozott időre vehető igénybe. A hajléktalanellátásból kivezető utat szolgálhatja, aktív korú ügyfelek számára. Ez a szolgáltatás mindkét esetben egy lépcső, amíg a felépült szenvedélybeteg ember támogatásra szorul.

Végül **kerekasztal beszélgetésre** került sor, melyen több szakember vett részt , moderátor Sziklai István volt. A kerekasztal beszélgetés konklúziói:

- A támogatott lakhatást működtetőnek több lábon érdemes állnia.
- Fenntartható működés biztosítására (erőforrások és többletforrások) már a tervezéstől hangsúlyt kell fektetni.
- Anyagi kockázatok, számolni kell a likviditással, stratégia tervezést kell alkalmazni váratlan helyzetekre.
- Ellátottak életminősége: az igénybe vevő stresszkezelése kihathat a munkavállalására. Az igénybe vevők folyamatos támogatása, fejlesztése a szolgáltatás lényege.
- Számolni kell az egészségügyi kockázatokkal, állapotromlással, dementálódással.
- Információáramlás – fontos a közérthető kommunikáció minden résztvevővel vagy a könnyen érhető kommunikáció (KÉK).
- Érdekképviselet legyen a szolgáltatás része.

Frissítés: A Belügyminisztérium megbízásából, a Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet pályázati programot hirdetett :**„Támogatott lakhatás férőhelyek kialakításához nyújtandó támogatás 2024” (TL2024)** megnevezéssel. A 2024. október 17-ei beadási határidőre 13 pályázat érkezett be és került támogatásra. A BUSZSZH tervei között szerepel a nyertes pályázók összekötése, támogatása.

TSZR2021
Területi szakmatámogatási rendszer létrehozása, szakmatámogatási feladatok ellátása-2021 Budapesti Szociális Szakmatámogatási Hálózat a program a Belügyminisztérium és a Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet támogatásával valósult meg. A rendezvényen elhangzottak nem feltétlenül tükrözik a BM és az NSZI hivatalos álláspontját.
BELÜGYMINISZTÉRIUM
NSZI

TSZR2021
Területi szakmatámogatási rendszer létrehozása, szakmatámogatási feladatok ellátása-2021 Budapesti Szociális ámogatási Hálózat a program a Belügyminisztérium és a Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet tásával valósult meg. A rendezvényen elhangzottak nem feltétlenül tükrözik a BM és az NSZI hivatalos álláspontját.